Doorontwikkeling en professionalisering APEC

Notitie t.b.v. bespreking met Dirk de Jager
15 september 2024
Opgesteld door kernteam APEC, t.w. Geert Kotter, Theo Konijn, Saskia Müller, Sigyn Wichers

Inleiding

Samen met de gemeente Amsterdam is APEC (koepel van zeven Amsterdamse producerende energiecoöperaties) sinds 2022 aan het werk om de samenwerking tussen de gemeente en de energiecoöperaties te verbeteren. In een gesprek met wethouder Dirk de Jager op 28 juni 2024 is gebleken dat hij een voorstander is van "de derde weg". In en na de energietransitie wil de gemeente niet alleen met marktpartijen en overheidsorganisaties samenwerken, maar ook de coöperaties een volwaardige en volwassen plek bieden naast en met overheid en markt. Daarbij is ook de vraag welke rol de coöperaties kunnen en willen spelen in de verwachte integratie van energiesystemen. Deze strategische keuze vraagt op korte termijn tactische en deels al operationele uitwerking.
Het inzetten van de derde weg in de energietransitie is opgenomen in het coalitieakkoord (lokaal eigenaarschap). Daarin wordt uitgegaan van "coöperatieve vormen van duurzame opwek".
Energiecoöperaties leveren een bijdrage aan het halen van de klimaat- en duurzaamheidsdoelen, daarnaast kunnen zij een rol spelen bij de betaalbaarheid en de leveringszekerheid van duurzame energie. Tenslotte willen energiecoöperaties bijdragen aan versterking van de gemeenschapszin en de sociale cohesie in buurten en wijken.
Energiecoöperaties en gemeente kunnen elkaar projectmatig goed vinden maar de beoogde samenwerking is nog niet structureel ingebed. En dat betekent dat elke keer het wiel uitgevonden moet worden, zowel door de coöperaties als door de betrokken ambtenaren.
Daarnaast is het zo, dat APEC met de huidige zeven leden een goed beeld moet ontwikkelen van haar doelen en taken, criteria voor lidmaatschap en governance, zoals ook beschreven in de stukken van coalitiebouwer (pré-kwartiermaker) Frank van Erkel.
APEC wil zich ontwikkelen tot een koepel van alle Amsterdamse energiecoöperaties. Voor de weg daarheen willen we per 1 januari 2025 een duidelijke koers hebben bepaald, inclusief de beoogde professionalisering, uitgewerkte criteria voor lidmaatschap, interne governance en de samenwerking met de gemeente. Voor deze doorontwikkeling en verdere professionalisering van APEC wordt gevraagd om extra middelen beschikbaar te stellen.
In deze notitie zetten wij uiteen welke resultaten nodig zijn voor een verdere professionalisering en doorontwikkeling van APEC, welke bijdrage de APEC leden hier zelf aan leveren en welke bijdrage van de gemeente wordt verwacht.

Doorontwikkeling en professionalisering van APEC

Om als APEC goed met de gemeente te kunnen samenwerken, zal APEC helderheid moeten bieden over haar taken en doelstellingen op basis van de visie op haar bijdrage aan de energietransitie en over het vergroten van de reikwijdte, criteria voor lidmaatschap en governance van een toekomstig samenwerkingsverband.

Al bovenstaande zal moeten worden voorbereid en met de huidige leden worden besproken om tot gedragen besluitvorming te komen.

a. Visie, taken en doelen

APEC heeft zich tot nu toe voornamelijk gemanifesteerd als lobbyclub van producerende energiecoöperaties. Nu het gesprek met de gemeente gaande is, is het tijd voor een heroriëntatie op waar APEC voor staat, de taken en de doelen. Verschillende mogelijkheden liggen voor ons: te

noemen zijn bv belangenbehartiger, kennis- en expertisecentrum, dienstenbedrijf etc. In het proces van voorbereiden, bespreken en besluiten zal dan ook gekeken worden naar de schaal waarop APEC als geheel en in de samenstellende onderdelen wil opereren: is dat buurtniveau of (groot) Amsterdam of is dat afhankelijk van het soort energie (bv zon, warmte) of dienst (bv levering, delen).

We zien voor ons dat we een koepel hebben met een aantal werkgebieden/afdelingen. Immers, zon, wind en warmte vragen ieder een eigen benaderingswijze, buurtgerichtheid, financiering en planning. Naast zon, wind en warmte is er een overkoepelend werkgebied, waarin een veelheid van taken kan worden neergelegd, e.e.a. uiteraard afhankelijk van besluitvorming. Hierbij is het belangrijk, dat er tijdig huisvesting is, om onafhankelijk te zijn van particuliere ruimtes bij mensen thuis.
Andere afdelingen kunnen te zijner tijd worden gevormd, bv voor andere vormen van energie of aandachtspunten zoals biogas, onderdelen van de energieketen (distributie en opslag), juridische ondersteuning van VVE's, besparen en externe communicatie t.b.v. bewustwording.

Kennis en opgedane ervaringen willen we delen, benutten en toepassen. Belangrijk onderdeel daarvan is dat met behulp van beschikbare kennis en opgedane ervaringen een daadwerkelijke start wordt gemaakt waarin partijen (gemeente en warmteproducerende energiegemeenschappen) aan de slag gaan, samenwerkingsprincipes opstellen en werken aan het faciliteren en mogelijk maken van oplossingen voor acute vraagstukken die we nu in de warmtetransitie tegen komen.

Het perspectief wordt bepaald door de visie op de toekomstige energievoorziening in de stad, de rol van de coöperaties/energiegemeenschappen daarin en de mate van integratie van opwek en gebruik van stroom en warmte.

Wij willen op de volgende manier de besluitvorming faciliteren en activiteiten uitvoeren.

2024

- Plenaire bijeenkomst APEC-leden beleggen, met organisatie, leiding en voorbereiding.
- Bepalen wat nodig is om een koepel van energiegemeenschappen te worden.
- Deelname onderzoek Energie Samen bredere EDO-Warmte.
- Meetbare bijdrage aan de energietransitie van (groot) Amsterdam.

2025

- Aparte koersbepaling voor zon, wind en warmte, inventariseren behoeften, met organisatie, leiding en voorbereiding

b. Een bredere koepel voor meer coöperaties

APEC bestaat nu uit zeven leden, die energie produceren (zon en wind) of dat binnenkort zullen gaan doen (warmte). APEC is nu niet een afspiegeling van alle producerende energiecoöperaties in Amsterdam. Daarnaast wordt door gemeente en APEC-vertegenwoordiging de noodzaak gezien tot een verbreding. Niet alleen productie van energie is belangrijk, maar ook distributie en opslag van energie en besparen, waarbij het doel is dat zo veel mogelijk energiecoöperaties/-gemeenschappen uit (groot) Amsterdam kunnen en gaan aansluiten.

Om dit mogelijk te maken zullen wij:

2024

- Contact leggen met verschillende potentiële toetreders om kennis te maken en input te verkrijgen voor conceptcriteria.
- Eerste plenaire bijeenkomst bespreking over conceptcriteria, met organisatie, leiding en voorbereiding.

2025

- Conceptcriteria opstellen voor lidmaatschappen.

- Vaststellen criteria voor lidmaatschap.
- Tweede plenaire bijeenkomst m.b.t. potentiële toetreders, met organisatie, leiding en voorbereiding.

c. Governance

Uitgangspunt hierbij is de Energiewet, zoals die op 4 juni 2024 door de Tweede Kamer is aangenomen en waarin energiegemeenschappen staan beschreven. APEC wil zich omvormen tot een koepel van energiegemeenschappen.
Over de interne en externe governance dient besloten te worden. Dan gaat het zowel om welk type rechtspersoon APEC wil zijn, als ook over de hele organisatiestructuur van APEC zelf.
Omdat APEC door toetreding van nieuwe leden aanzienlijk zal veranderen, verwachten we dat we onder een nieuwe naam gaan opereren. Vanaf hier zal “nieuwe APEC” als werknaam worden aangehouden.

Hiervoor wordt het volgende gedaan:

- Plenair bespreken mogelijke rechtsvorm, met organisatie, leiding en voorbereiding, waaronder afstemming/samenwerking met de gemeente.
- Plenair bespreken interne governance, met organisatie, leiding en voorbereiding.

d. Overlegstructuur en communicatie

Belangrijk is, dat er een overlegstructuur komt, waarvan de plenaire bijeenkomsten een onderdeel vormen. De besturen van de coöperaties zullen goed op de hoogte moeten worden gehouden. En daarbij is het zeer belangrijk om als APEC samen met de gemeente op te trekken.

Wij zien voor komend najaar het volgende voor ons:

2024

- Voorbereiden, afstemmen en uitvoeren notitie voor wethouder en mogelijk de raad.
- Tweewekelijks overleg kernteam APEC.
- Maandelijks overleg gemeente – APEC – kernteam.
- Afstemmen APEC-breed.
- Overleg met wethouder.
- Afstemmen kernteam voorbereiden APEC-brede overleggen (en taakverdeling).
- Interne APEC-communicatie.

2025

- Opstellen, afstemmen en vaststellen structuur voor toekomstige samenwerking met de gemeente.
- Communicatieplan gemeente en coöperaties voorbereiden, vaststellen en uitvoeren. Hierin wordt ook opgenomen communicatie met potentiële toetreders en leden van de coöperaties; doelgroepen zijn huidige leden APEC, potentiële toetreders APEC en de gemeente.
- Voorbereiden, afstemmen en uitvoeren notitie voor wethouder en mogelijk de raad.

De ervaringen die wij dit najaar opdoen zullen wij benutten voor de governance van de verbrede nieuwe APEC met ingang van 2025.

e. Overig

Eén van de belangrijke aanleidingen voor de gesprekken met de gemeente zin problemen met de aanbestedingen, wat ook door de gemeente geoordeeld wordt. Conform de besproken tijdslijn zou de gemeente hiervoor het afgelopen half jaar nieuw beleid maken. Het is dringend nodig dat verandering gaat plaatsvinden zodat de bestaande regels en gewoonten de uitvoering van projecten

door burgerinitiatieven niet meer onnodig in de weg staan, waarbij het niet zo hoeft te zijn dat per definitie een preferente positie voor de nieuwe APEC en de APEC-leden ontstaat. De voortgang van de energietransitie kan maken dat dit voor zon, wind en warmte anders uit kan pakken.

Daarnaast is een aantal noodzakelijke activiteiten bovenstaand nog niet benoemd. Wij denken dan in ieder geval voor dit najaar aan de volgende zaken:

- Overleg met de opvolger van huidige coalitiebouwer (nu Frank van Erkel)
- Plenaire sessies met deze persoon
- Voorbereiden activiteiten 2025.

Tijdpad

Ervan uitgaande dat dit plan en de begroting zo snel mogelijk goedgekeurd worden, vinden deze activiteiten plaats tussen juli en eind december 2024.

Beoogde resultaten

Er wordt van uitgegaan dat het kernteam alle activiteiten voorbereidt, afstemming regelt, en veel activiteiten uitvoert. Voor zover mogelijk zal ondersteuning worden aangetrokken.

Doel is dat het kernteam voor 31 december 2024 aantoonbare vorderingen heeft gemaakt met het tot stand komen van een professioneel en door de leden gedragen koepelorganisatie. Uiterlijk einde eerste kwartaal 2025 zijn dan onderstaande resultaten behaald

- Vastgestelde taken en doelen van de nieuwe APEC
- Vastgestelde lidmaatschapscriteria
- Vastgestelde interne governance van de nieuwe APEC
- Vastgestelde rechtsvorm nieuwe APEC
- Vastgestelde structuur samenwerking nieuwe APEC-gemeente
- Vastgestelde interne overlegstructuur nieuwe APEC
- Communicatieplan
- Doorkijk naar activiteiten 2025, planning en financiering

Het is een te ambitieuze opgave om bovenstaande resultaten per 31 december 2024 gerealiseerd te hebben. Van belang is dat ook de gemeente haar afgesproken planning zal behalen omdat er veel raakvlakken en afhankelijkheden zijn.

We hebben te maken met zeven oorspronkelijke leden van APEC en zo'n 20 potentiële toetreders met veel diverse activiteiten. Dat betekent dat tegelijk op veel borden geschaakt moet worden. Daarom en vanwege de beschikbaarheid van het budget voor al deze werkzaamheden, zullen de activiteiten niet eind 2024, maar begin 2025 afgerond kunnen worden.

Gevraagd

1. Om bovenstaande resultaten te behalen is, met alle personele inspanning en te maken uren, een bedrag van € 175.000 nodig. De gemeente Amsterdam is bereid in 2024 € 100.000 bij te dragen. De gemeente realiseert zich dat de APEC-leden in 2022 en 2023 al ca € 200.000 om niet hebben bijgedragen in uren.
2. In 2025 kan het werk dan worden afgemaakt. De gemeente zoekt daar dekking voor. Wij ramen het benodigde bedrag in het eerste kwartaal op € 75.000.
3. APEC heeft de afgelopen jaren veel onbetaalde inzet gestopt in het bouwen aan de overkoepelende infrastructuur voor energiegemeenschappen in Amsterdam. Wij willen graag

dat de wethouder uitspreekt dat de bestuurlijke intentie is dat we van incidentele subsidies naar een structurele financiering gaan, voor de vertegenwoordigende taken van de nieuwe koepel die hierboven is geschetst.